

Učiteljski Tovariš

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Vsi na krov! — Zavod za gluhoneme v Ljubljani. — Pred volitvami. — Pred volitvami v državni zbor. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Vsi na krov!

V.

„Novi šolski zakon je prokletstvo za ljudstvo“.

Dr. Ivan Šusteršič.

V V. skupini kandidujejo torej naši klerikalci advokata dr. Ivana Šusteršiča. Tudi naša dolžnost je, da ga predstavimo p. i. volilcem pete skupine. Pokazati ga hočemo prav na kratko kot strastnega nasprotnika nove šole.

Bilo je leta 1897. Takrat je bil g. dr. Šusteršič državni poslanec. Svojo „sposobnost“ za poslanca je pokazal posebno pri proračunski razpravi o ljudskem šolstvu. Poslanec dr. Suess je v imenitnem govoru opisaval uspehe državnega šolskega zakona. Ta veliki državnik je rekel med drugim: Po veliki katastrofi, ki je zadela našo državo l. 1866, je bilo prepričanje splošno, da smo zastali v splošnem kulturnem razvoju nasproti sosednim državam. (Živahno pritrdjevanje na levi.) Prepričanje je bilo splošno. (Posl. Treuinfels: O, ne! Hvala lepa za to opazko.) (Prav dobro! na levi.)

Posl. dr. Šusteršič: Med narodom to prepričanje ni bilo splošno. (Ugovor na levi.)

Posl. dr. Funke: Kaj veste vi, bili ste še v ple-nicah. (Živahen nemir. Predsednik zvoní.)

Posl. dr. Suess: „Ta zakon je bil blagoslov za državo“. (Ugovor na desni.) „Da, bil je blagoslov za državo“. (Živahno pritrdjevanje na levi.)

Posl. dr. Šusteršič: „Novi šolski zakon je prokletstvo za ljudstvo!“ (Ugovor in smeh na levi.)

Posl. dr. Suess: „Ponavljam, bil je blagoslov za državo! (Živahno pritrdjevanje na levi.) Sposobnost vojske se je povečala, prav tako tudi blagostanje ljudstva, in vendar pravi neki član te hiše, ta zakon je prokletstvo. (Živahna veselost in pritrdjevanje na levi.) Odgovor naj si poišče pri častnikih“.

Posl. dr. Stöhr: „On ne razume kaj boljšega“.

Dovolj. Iz tega že je razvidno, kako strasten nasprotnik nove šole je kandidat klerikalne stranke v peti kuriji. Tovariši, le vsi na krov! Pripeljite na volišče do zadnjega vse, katerim je mar, da napreduje naš narod, ter jih s prepričevalno besedo vzpodbujajte in navdušujte za našega kandidata g. L. Jelenca.

Od več strani se nam poroča, da somišljeniki prav pridno delujejo za napredne kandidate, katere je postavila narodno-napredna stranka. Veseli nas pa še posebno to, ko slišimo z mnogih strani, da deluje napredno učiteljstvo

Zavod za gluhoneme v Ljubljani.

Spisal Jožef Armič, učitelj gluhonemih.

Dne 28. vinotoka se je otvoril v Ljubljani v Vodmatu nasproti deželne bolnice novi zavod za gluhoneme, ki je prvi čisto slovenski zavod te vrste na Slovenskem. Večina kranjskih gluhonemih se je vzgojevala dosedaj v tujini. V Gorici je sicer na ondodni laško-slovenski gluhonemnici tudi oddelek za slovenske otroke. Na Kranjskem so se poučevale gluhoneme deklice že več let v Šmihelu pri Novem mestu, a le v malem številu.

Ustanovljeni zavod za gluhoneme v Ljubljani je sedaj privaten in podrejen c. kr. deželni vladi. Zidal se je na stroške iz zapuščine rajnega ribniškega dekana Ignacija Holzapfla.*) Poleg te zapuščine sta še dve drugi ustanovi (Wolfova in Stubenbergova) za gluhoneme, tako da je ves kapital znašal okoli 800.000 K. Poslopje samo je stalo nad 200.000 K. Zidanje poslopja

se je pričelo leta 1898. po načrtih in pod vodstvom nadinženjerja Böltza. Stavba je krasna in jako pripravo urejena. Ima štiri dele: podzidje (souterrain), pritličje, prvo in drugo nadstropje. V podzidju so gospodarski prostori, obednica, peč za centralno kurjavo in kopališče. V pritličju so šolski prostori. V prvem nadstropju sta dve veliki dvorani, kjer bivajo gojenci izven šolskega časa. Poleg teh dvoran je stanovanje nadzorovalnih učnih oseb, voditeljevo stanovanje in pa službujočega osebja. V drugem nadstropju so štiri velike spalnice, sobe za nadzorovalno osebje, dve garderobi in dve sobi za umivanje in snajenje obleke. Zavod ima tudi jako prostoren vrt, ki bode gospodarskim in učno-vzgojevalnim namenom popolnoma zadoščal.

Namen zavoda je: gluhoneme otroke obojnega spola versko-nabožno vzgojevati, v ljudskošolskih predmetih poučevati, za razna rokodelstva jih že v zavodu pripravljati ter ljudske in meščanske učitelje seznanjati z metodo gluhonemega pouka.

*) Rojen v Trzinu l. 1799., umrl l. 1868.

mirno, taktno in previdno. In to je prav! Bog ne daj, da bi se kdo izpozabil, kaj je, ter bi bil uzrok osebnih žaljenj in izgrediv, kakoršne je n. pr. uprizoril goški eksmisijonar. Tudi v volilnem gibanju ne pozabimo, da smo omikani učitelji, ne pa fanatični agitatorji. Lepa beseda najde vedno lepo mesto.

Previdni in pozorni moramo pa vendar vedno in povsod biti, zakaj klerikalcem je treba strogo na prste gledati, ker o tem ni dvoma, da bodo pri volitvah sleparili, kolikor jim bo mogoče. Slepārili bodo na različne načine, zlasti pa z legitimacijami.

Zakon določa, da mora politična oblast vsakemu volilcu dostaviti glasovnico in legitimacijo. Ako kdo ni dobil glasovnice in legitimacije do dneva pred volitvijo, naj jo gre sam iskat. Veljavna je samo uradno izdana glasovnica, vsaka druga glasovnica je neveljavna. Ako je volilec svojo glasovnico izgubil, sme zahtevati drugo. Dobi jo pri tistem oblastvu, ki je izdalo prvo glasovnico, in pa na dan volitve pri volilnem komisarju. Legitimacije pa se ne izdajajo druge in mora torej vsak volilec dobro paziti, da svoje legitimacije ne izgubi.

Legitimacija ima dvojen namen: z njo se obvesti volilce, kdaj in kje se bo vršila volitev — (kar je jako važno za volilce na deželi, ker se bode več občin, ki nimajo po 500 prebivalcev, zložile in bodo skupaj imele eno volišče) — in ž njo izkaže volilec pred volilno komisijo, da ima res pravico voliti.

V peti kuriji so legitimacije prav nepotrebne, ker ima tam itak vsak državljān volilno pravico, in bi se sleparije dosti lažje preprečile, če bi se v svrhu agnosiranja volilcev sprejela generalija vsakega posameznika v imenik volilcev.

V kmetskih občinah pa so legitimacije potrebne, ker ima samo omejeno število davkoplačevalcev volilno pravico.

Mi čisto nič ne dvomimo, da bo klerikalna stranka skušala slepariti z legitimacijami, kar je prav lahko mogoče sosebno tam, kjer bo imelo več občin, ki so druga od druge oddaljene in bodo imele skupaj eno samo volišče, kjer torej volilna komisija ne more vsakega

posameznega volilca poznati. Kdor se bo izkazal z legitimacijo, bo smel voliti, četudi ne bo imel volilne pravice, ako komisija slučajno ne bo videla, da dotičnik ni identičen z onim, čigar legitimacijo ima v rokah.

Klerikalci že oznanjajo po cerkvah, da bodo hodili popisovat glasovnice. To se bo dalo paralizirati, ker se bodo dobivale druge glasovnice, in bo torej kmet lahko po svojem prepričanju volil. A klerikalci bodo brez dvoma tudi pobirali legitimacije, ker si na ta način najlažje pomagajo do zmage. Skušali bodo od nezanesljivih volilcev izvabiti legitimacije, da bi si ne mogli volitve vdeležiti, in da bodo s temi legitimacijami poslali zanesljive volilce volit.

Sleparjenje pri volitvi je za tiste, ki imajo legitimacije v rokah, prava igrača. Kdor ima legitimacijo, tisti ve, da dotični volilec ne more voliti, lahko torej pošlje namesto njega drugega, in ker bodo volilne komisije v obče že posest legitimacije smatrale za dokaz identitete, bodo dotični nevolilci tudi lahko glasovali.

Pri nas se vsled krajevnih razmer z legitimacijami pač ne bode tako sleparilo, kakor n. pr. na Dunaju in v Trstu, kjer je vsled določbe volilnega zakona glede legitimacij mogoče, ustvariti na stotine volilcev, ki sploh nikdar eksistirali niso, ali že s tem se lahko naši stranki napravi silna škoda, če se nasprotnikom posreči nezanesljivim volilcem vzeti legitimacije. Ako jih nasprotniki že ne bodo porabili v to, da pošljejo nevolilce volit, bo škoda vendar velika, ker izostanejo od volitve taki volilci, ki bi se dali pridobiti za naše kandidate.

Treba je torej legitimacijam posvetiti največjo pozornost in opozoriti volilce, naj jih na noben način ne izroče nasprotnikom, zakaj kdor se pri volitvi ne izkaže z legitimacijo, je ob volilno pravico.

Pred volitvami.

III.

Narodno-napredna stranka je torej proglasila za kandidata v V. skupini na Kranjskem gospoda Luko Jelenca, učitelja na I. mestni šoli v Ljubljani in predsednika „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Zavod se bode vzdrževal iz obresti skupne glavnice, iz dohodkov, ki jih bodo plačevali gojenci, in iz raznih dobrodelnih podpor. Domači reveži se bodo sprejemali brezplačno. V zavod, ki je v njem prostora za 50—70 otrok, se bodo sprejemali v prvi vrsti le Kranjci in sicer od 7. do 12. starostnega leta. Ako bi domačinov ne bilo toliko, se bodo sprejemali otroci tudi iz drugih slovenskih pokrajin.

Učni jezik je le slovenski, metoda pa govorna (artikulacijska), vsled česar se bodo sprejemali le duševno in telesno zdravi otroci.

Z gluhonemnico je kranjska dežela došla druge avstrijske provincije za velik korak. Vse ostale kronovine skoro imajo že take zavode, da jim ni treba domačinov pošiljati v tujino. Najstarejši taki zavodi v Avstriji so na Spodnjem Avstrijskem, kjer jih je poleg Češke in Moravske tudi največ. Kar se tiče gluhonemega pouka, je prva in najpopolnejša Nemčija, kjer je moderna govorna metoda tudi doma. Z največjo materinsko ljubeznijo skrbi

za take reveže v Nemčiji država sama, v posameznih okrajih n. pr. v Saksonski veliko bolj, nego se skrbi v drugih izvennemških državah za normalno razvito in zdravo mladino.

V vzgojevalni dobi je na Kranjskem vseh gluhonemih otrok sedaj okoli 80. Letošnje šolsko leto se je otvoril I. razred v dveh oddelkih. Vzgojevalna in učna doba bode trajala 8 let. Gojenec, ki dovrši osemletni tečaj, je zmožen z glasom govoriti in druge na usta razumeti.

Po dovršeni izobrazbi se posveti največ gluhonemih raznim rokodelstvu, za kar se bodo že v zavodu pripravljali.

Po statističnem izkazu ogluši največ otrok vsled raznih nalezljivih bolezni (škarlatinka, vratnica, osepnice, vnetje možganske mreže itd.), le malo se rodi gluhonemih.

Želeti je le, da bi novoustanovljeni zavod vsestransko uspeval, domače reveže reševal duševne pogube ter izpolnjeval plemenito humanitarno nalogo svojo.